

Das Latweeschu lauschu draugs.

1837. 4. Merz.

9ta lappa.

J a u n a s s i n n a s.

Is Rihges. (2. Merz.) Schodeen të Widssemes basnizas teefas preekshâ zeenigs Leep-uppes un Skultes draudschu mahzitajs Arnold Wellig tikke swehrinachts par Walmeres aprinka prahwestu; jo zeenigs Limbaschu mahzitajs, gan zittkahrt par Walmeres prahwestu buhdams, flimmibas deht bija atluhdsees.

Is Pehterburges. Augsti zeenigs Keisers 29tâ Janwar irr pawehlejis, lai Pehrnowas lassmannu wirsneekam, Prahm wahrda, par to drohschu un mihligu prahtu, ar ko winsch sawâ ammatâ tâpatt kuggineekeem kâ kohpmanneem par labbu puhlejees, us preekfchu galwas-naudu atlaisch un winna wahrdu eeraksta gohda-birgeru rullé.

Is Berlihnes. (11. Wewr.) Pruhfschu Fehninsch taggad pahr wissu sawu walsti islaide to pawehleschanu, lai katru wihru, ko Fehnina deenestâ atrohd eedsehru fchu, us weetas atmett no ammata; jo wisseem zilwekeem, kas Fehnina deenestâ stahw, leeleem un maseem, nahkotees pa gohdam turretees, tâpatt tannis stundâs, kad wiini pee saweem darbeem, kâ arri katrà zittâ brihdi. Tadeht arri tahdus wihrus, ko laudis tik pa zittahm weetahm brihscham eeraug peedsehru fchus, buhs tuhlin atmett no deenesta; un prohti, ne ween tad, kad wiinu preekfchneeki pahr to fuhds, bet jau, kad tik diwi ustizzami leezineeki to isteiz.

Is Kensberges. Zur zittkahrt dsihwojis baggats teefas-kungs, kam schehl bija, ka zaur lauschu neapdohmigu sweijoschanu uppes un juhya paleekoht jo deenas jo tufschakas no siwim. Tapehz nospreede mihligâ prahtâ, lai no winna atlikkufschahm mantahm ifnogaddâ 100 dahlderus dohd tam sweineekam par gohda-maksu, kas skaidri warr parahdiht, ka winna tihfleem, ar furreem pa to gaddu sweijosis, leelaka: azzis effoht, ne kâ teem, kas zitteem. Taggad jau katrà gaddâ scho gohda-maksu isdohd, un tà schis kungs gudri irr

padarrijis, ka laudis jau druffu sah̄t saprast, ka buhs arri siwju behrneem doht wakkas, pilnu augumu dabbuht.

Is Westpahlenes walsts, Wahzsemnê. 7tâ Janwar tur kahdâ zee-mâ, Schnatorst ar wahrdu, gaddijahs kahsas pee semneekem. Pa Fehka (kufnas) grihdi leelâ katlâ suppi wahrija preeksch kahsneekem, bet kad nahze, no jauna uspildih̄t katlu, tad — af tawu breefmu! — atradde bruh̄tes masu mahfi, meiteni 6 gaddus wezzumâ, eekrittufschu werd ofchâ katlâ. Rohzinas un kah-jinas ween issteepahs ah̄râ, bet tatschu behrns wehl bija dsih̄ws, un tik pehz dewin stundahm un pehz leelahm mohkahm islaide garru. — Melaimigs behrns no neapdohmigeem kahsas laudim daschu malzinu brandwih̄na bija dabbujis, apreibus, un tannî paschâ brih̄di, kad wiffi zitti pehz bruh̄tes skattijahs, straipa-leems katlam usnah̄zis un eekrittis.

Labs darbs, flakta alga.

Nabbags semneeks Wahzsemnê bij sawam muischas fungam 10 dahlderus parradâ; un tam wajjadseja oh̄trâ deenâ woi scho naudu makfah̄t, woi tudal us weetas atstah̄t sawu nammu un wiffu mahjas buhschanu, un to zittam jaunam fainneekam nodoh̄t. Scham pascham semneekam bija dehs, kas Wahzu Feisera karrâ spehkâ par saldatu deeneja, labs gohdigs puifis. Tas dsirdejis, kahdas behdas teh̄wam gaidamas, luh̄dse muischas fungu ar gauschu luh̄gschanu, lai wehl pazeeschahs ar mihtu teh̄wu, un gaida kahdu laizianu, kamehr teh̄ws spehschoht makfah̄t. Bet ne kâ, wiffa luh̄gschana par weltu. Gribboht nu teh̄wu isglah̄t no nelaimes, klauseitees, kahds padoh̄ms tam prahtâ schah̄mahs; nudeen gan sawads, tomehr lohti flaweians un teizams, tapehz ka zehlahs no ih̄stenas mihlestitas ween. Tâ paschi teikfeet, mihtu lassitaji, kad dsirdefeet, kâ schis saldats darrijis. Zur irr wezs semmes likkums, kas tâ skann: Ikweenu, kas kahdu saldata behgli fanemm un us pulku atpakkat wedd, tas dabbu 12 dahlderus par algu. Nu nodoh̄maja winsch tâ sawâ prahtâ: Gribbu aisbehgt, un mans brah̄lis, lai tad man pakkat steidsahs, lai manni fanemm zeeti, tad dab-buhs to sinnamu makfu, un ar scho naudu, lai teh̄wa parradu makfa un skaidri islihd̄sina; tad teh̄ws paliks sawâ nammâ un pee labba gohda; es nabbags kluffi gan pah̄rzeetischu to grehtu strah̄pi, kas saldata behgta teesa irr, prohti: tah̄du nospijze, t. i. zitti saldati tah̄du ar rihtstehm graisa. Kâ nodoh̄majis sawâ firdi, tâ it teescham arri darra; aisbehg no pulka; brah̄lis dsennahs tam pakkat, fanemm to zeeti, aiswedd winnu atpakkat, un dabbu rik̄tigi sawu makfu. Somehr ne weens warreja isprast, kam schis labs saldats bij behd̄sis, kas allasch gohdam ween bij' lih̄ds schim usweddees, ne kahdu grehtu pelnijis, woi kahdu wainu lih̄ds schim darrijis, kaut ilgu laiku jau deeneja schinnî pulkâ. Teh̄ws un mah̄te it ar nikneem spih̄weem wahrdeem winnam pah̄rmette scho nedarbu, ar

fo wisseem leelu faunu effoht darrijis; un winna wirsneeki, kas winnu mihsloja, tee scho speede, lai drohschi isteiz to wainu, par fo aisbehdsis. Bet ne kà, ne teize wifs; un jebfchu wisseem tohti schehl bij, tahdu labbu wihru fohdihc un kappacht ar schaggareem; bet dabbuta behgla teefu! — Rad bij pahrzeeetis sawu strahpi, tad nabbags gruhci nopuhfchahs un fakka: Slavehts Deews! nu irr pagallam, un sawu tehwu esinu isglahtbis! Schohs wahrduz zitti saldari dsirdejusch, isteiz tohs tudal kapteinam. Tas nu bischfihc samannidams to ihstu wainu, sahk to labbu saldatu nu zeeti un afchi iesklauschinacht. Pa tam aisnefs brahlis tehwan tohs 12 dahlderus, fo par algu bij dabbutis. Bet schis ne schfillinu ne gribb nemt no schahs affins naudas, bet wehl neganti isfunn sawu dehlu, tam gruhci pahrmesdams, kam tà darrijis. Noffumstahs brahlis, ka par nepateefu, labba darba deht, scham wehl tahdi lahsti jadsird no tehwa; un sawas dusmàs nu tainribu isteiz un wissu fklaidri tsakka, par fo brahlis aisbehdsis, ka to no tihras mihslestibas ween darrijis, gribbedams mihtu tehwu ispestihc no nelaimes un truhkuma. Nu arri tehws wairs ne kawejahs, peeluhgt mihtu dehlu, ka tas winnam nesinnohc pahri darrijis ar sawu aprahfchanu un gruhceem wahrdeem. Kas ween scho leetu dsird, ar preeku brihnodamees teiz un flawe gohdigu saldatu, deht tahdas leelas mihslestibas us wezzakeem; bet pats wehl baschijahs un bihtstahs, ka tikfai wehl zittu, jaunu strahpi ne dabbutis par to, ka sawu Keiseru tik labb' kà peewihlis ar teem 12 dahldareem. — Bet to brihd waldija tas augsti flawejams un Wahzsemme wehl jankà peeminnà buhdams Keisers Jahseps II. Tam bij tohti leels preeks, kad dsirdeja, fo schis saldats darrijis, sawu tehwu mihsledams. Peedewe winnam labpracht to wainu, fo bij darrijis no leelas mihslestibas; un dsirdejis, fahds labs, klaufigs un gohdigs saldats allasch lihds schim bijis, un kà wissu weenà mutté scham tahdu gohda leezibu labpracht dewe, schehligs Keisers winnu us weetas wehl zehle par wirsneeku, dahwinadams winnam to naudu arri wehl flacht, kas wajaga, wirsneeka dahrgas drehbes un mundeerinu fewim gahdaht. Raug' nu ne bij wairs labs darbs un flakta alga, kà augfchâ lassams, bet nu bij' tà, kà Sahlmans raksta (gudrib. gram. 3, 15.): Labbeem darbeem irr flawejams auglis, un tahs fapraschanas fakne ne fapuhst.

R. S—3.

Nepateiziba.

Latweefchu tauta irr labba, paklaufiga un deewabihjiga tauta, un rahda daudf labbu tikfumu; bet kà wissur, tà arri winnas starpà rohnahs daschi nepateizigi zilweki, kas peemirft tahs labdarischanas, fo tee no zitteem zilwefeem irr dabbutusch. — Rahds bahrinfch no B. walsis tappe eedohrs festera ffohlâ, un muifchas waldischana makfaja wissu par winnu. Sehns labbi mahzijahs pee labba un prahctiga ffohlmeistera un treschâ seemâ tappe islaist no ffohlas. Winsch nahze deenesâ pee mahzitaja, bija prahctigs, fahctigs un ustizizigs puifis, wissadus semneeku darbus prasdams. Bet lepniba un augstprahctiba bija eelihdusi winna firdi, winsch fahze dsihcees pehz augstakahm leetahm, gribbepa (18 gaddus wezs) wehl fahdu ammatu ismahzitees, woi par futscheru eet, un runnaja ar rupieem wahrdeem prett sawu labbdarritaju, prett gohdigu ffohlmeisteri. — Rahdu reis dabbuta sinnacht, ka ffohlmeisteris weenu no saweem ffohlas behrneem effoht graifis

ar behrnu rihksteem, sagfchanas deht, muhsu lepnais jauneklis dauds lauschu preekschâ teize: "Kâ gan tahds warr behrnus pehrt? Winsch pats irr biis juhku gans, tâ kâ mehš. Lai jelle ne dohwa, ka to par Wahzeefchu, par fungu zeenifim! Es ne nemfchu sawu mizzi no galwas winna preekschâ!" — Zitti tam atbildeja: "Bet winsch tomehr tew mahzija; to tew buhs atsicht." — "Nu, woi leela manta? — Ko pee ta esmu mahzi jees, to muifcha tam labbi maksaja! man ne waijaga tam pateift!" — Eâ runnaja ne pateizigs jauneklis. Bet woi ziltweki wiffâ sawâ muhschâ gan spehi pilnigi atmakfahf teem, kas tohs mahzija un audfinaja un pee Deewa atsichchanas wedde? — Uk, ar wiffu pasaules naudu to ne warr atmakfahf! — Kad mahzitais dabbuja sinnaht tahdas ap lamas un nepateizigas wallodas, tad winsch gribbeja sawu puifi us teefahm fuhtht, to apfuhdseht un to list norahf woi ispehrt. Bet gohdigs ffohlmeisters pats luhdse par jaunekli, fazzidams: "Peedohdeet; es tam esmu peedewis! Lai mulkis runna, fo gribbe dams; man tas ne buhs par kannu, bet par gohdu, ka no Latweefchu tautas esmu zeh lees. — Winsch man ne warr eekaitinaht ar tahdeem wahrdeem." — *

✠ Ztra mi hkla.

Woi finni, kâ es puschkojohs? —
Es itt kâ fudrabs isfattohs,
Un leelai mahtei kalpoju,
Ko wiffas weetas pawaddu.

Man japrassa ta teifschana,
Ka derra winnas deenestâ,
Un ka pee winnas gresnibas
Ir mannas drehbes skaitamas.

Gan mannim fkaistums ne paleef,
Kad tas ar ehnu apsefts teef,
Bet leelu mahfi usraugu,
Un mugguru tai ne rahdu.

To gohdu winnai parahdu,
Ka pee tahs twu ne nahku.
La fenn man gihmi skattija,
Ne sinnoht, fo tas paglabba.

B.

Sinna, zif naudas 3. Merz = mehn. deenâ 1837 eefsch Rihges maksaja
par daschahm prezzehm.

Par	Maksaja:	Sudr. naudâ.		Par	Maksaja:	Sudr. naudâ.	
		Rb.	K.			Rb.	K.
1	puhru rudsu, 116 mahrzinus smaggu	1	15	1	pohdu (20 mahrzineem) wasku	7	—
—	meefchu, 100 mahrzin. smaggu	1	—	—	tabaka	—	65
—	fweeefchu, 128 mahrzin. smaggu	1	80	—	fweeesta	1	70
—	ausu	—	70	—	dselses	—	65
—	firanu	1	40	—	linnu, frohna	2	10
—	rupju rudsu = miltu	1	10	—	— brakka	1	90
—	bihdeletu rudsu = miltu	1	50	—	kannepu	—	80
—	bihdeletu fweeefchu = miltu	2	20	—	schfihitu appinu	3	—
—	meefchu = putrainu	1	50	—	neschfihitu jeb prezzes appinu	1	50
—	eefala	1	10	—	muzzu filku, eglu muzzâ	6	50
—	linnu = sehklas	2	50	—	— lasdu muzzâ	6	75
—	kannepu = sehklas	1	50	—	smalkas fahls	4	25
1	wesumu feena, 30 pohbus smaggu	3	—	—	rupjas baltas fahls	4	50
barrotu	wehrfchu gaku, pa pohdu	1	—	—	wahti brandwihna, puffdegga	6	—
				—	— dimdegga	8	—

Weenu fudraba rubli warreja dabbuht par 359 kapeikeem warra naudas.

Brihw drikketh. No juhrmallas = gubbernementu augstas walbifchanas puffes:
Dr. C. E. Napierfky.